PROVINCIE UTRECHT

VERBETEREN AANSLUITING ONDERWIJS – ARBEIDSMARKT

BELEIDSNOTITIE

December 2017

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding
2. Voorgeschiedenis
3. De rol van de provincie
4. Kernopgaven
5. Onze aanpak: drie programmalijnen
6. Financiële middelen

BIJLAGEN

- Afronding beeldvormende fase BOB traject, MME 9 mei 2017, Jacqueline Vaessen
- Afronding oordeelsvormende fase BOB traject, MME 9 oktober 2017, Jacqueline Vaessen

1. INLEIDING

Samenhang economie, onderwijs en arbeidsmarkt

De provincie Utrecht staat er qua economische structuur en concurrentiekracht sterk voor, zo laat het recente Economisch Beeld Utrecht + zien. Het bruto regionaal product van de provincie en de werkgelegenheid groeien ongeveer even snel als het landelijk gemiddelde. Er bestaat een sterke samenhang tussen economische ontwikkeling en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt.
De dynamiek op de arbeidsmarkt is groot – in Nederland en zeker ook in Utrecht. Onder invloed van digitalisering, technologische ontwikkeling, globalisering, maar ook verduurzaming verandert de manier van werken en daarmee de vraag naar arbeid. Dit maakt dat de competenties die gevraagd worden voortdurend onderhevig zijn aan ontwikkeling. Dat stelt hoge eisen aan het aanpassingsvermogen van mensen, bedrijven en onderwijsinstellingen.
Naast het vraagstuk van aansluitende competenties blijkt uit het Economisch Beeld Utrecht+ dat de krapte op de arbeidsmarkt in onze regio sterk toeneemt. Met name sectoren als zorg en techniek kampen met grote problemen om überhaupt personeel te vinden, laat staan personeel met de juiste competenties. Dit vraagt om gezamenlijke actie van onderwijs en bedrijfsleven. Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt steeds urgenter en is daarom een belangrijk onderwerp in het coalitieakkoord van de Provincie Utrecht.

Vier kernopgaven voor provincie Utrecht

Een goede balans tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt is cruciaal voor een goed functionerende regionale economie. Het gaat dan om voldoende (kwantitatief) en goed opgeleide (kwalitatief) arbeidskrachten. In de provincie nemen de zorgen toe over de mismatch op de Utrechtse arbeidsmarkt, over de manier waarop leerlingen worden voorbereid op de arbeidsmarkt en de wijze waarop het samenspel tussen onderwijs en het bedrijfsleven zich ontwikkelt.
Vooral de aansluiting tussen VMBO en MBO en de arbeidsmarkt vraagt aandacht. Onderzoek van E,til - in opdracht van de provincie - wijst uit dat er een aantal kernopgaven zijn in de regio:

1. Inspelen op toenemende vraag naar hoger opgeleiden
2. Vergroten anticiperend vermogen arbeidsmarkt
3. Arbeidsmarkt Utrecht in balans brengen
4. Bevorderen arbeidsmarktrelevantie bij opleidingskeuze jongeren

Deze beleidsnotitie gaat in op de vraag hoe en in welke rol de provincie kan bijdragen aan het verbeteren van de aansluiting tussen economie, onderwijs en arbeidsmarkt, opdat de regio het economisch goed blijft doen en zoveel mogelijk mensen hieraan bijdragen en van meeprofiteren.

2. VOORGESCHIEDENIS

Coalitieakkoord

Het coalitieakkoord van de provincie Utrecht (2015-2019) onderkent de noodzaak van het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en schetst een aantal acties die in de coalitieperiode uitgevoerd moeten worden (letterlijke teksten):

- We leggen verbindingen met o.a. de vrijetijdseconomie, kennisinstellingen, creatieve industrie en de maakindustrie:
  - Wij vragen van de EBU meer aandacht voor (V)MBO-ers. Hiervoor zijn er kansen in de bouw- en transportsector (gekoppeld aan verduurzaming van deze sector), maakindustrie, dienstensector en toeristische sector.
  - Wij ondersteunen initiatieven als het Techniekpact om te zorgen voor voldoende goede technische vakmensen.
  - Ons instrumentarium bestaat onder andere uit de MKB-incubator dat het MKB in Utrecht stimuleert op het gebied van innovatie.
  - Wij gaan regionale afstemming stimuleren tussen onderwijsinstellingen en werkgevers om daarmee opleidingsprogramma's beter aan te laten sluiten op de arbeidsmarkt.
- We leggen relaties tussen inwoners met een (V)MBO-opleiding en kansen in o.a. de toeristisch-recreatieve sector (dat kan bijdragen aan een aantrekkelijk en gezond vestigingsklimaat).

BOB traject Provinciale Staten

In 2016 hebben Provinciale Staten besloten de aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt in te richten volgens een BOB-traject: Beeldvorming – Oordeelsvorming – Besluitvorming.
Voor de beeldvorming heeft de provincie een onderzoek laten doen naar de actuele situatie in de provincie Utrecht (zie voor de resultaten hoofdstuk 4). Tijdens een mini-symposium op 29 januari 2017 zijn de vier kernopgaven uit het onderzoek van E,til gepresenteerd en besproken met Statenleden en vertegenwoordigers van onderwijsinstellingen en andere betrokken stakeholders. Onderstaande figuur geeft weer hoeveel belang de deelnemers aan het mini-symposium hechten aan de 4 kernopgaven.

Figuur 1 Waardering van kernopgaven (aantal respondenten 41)

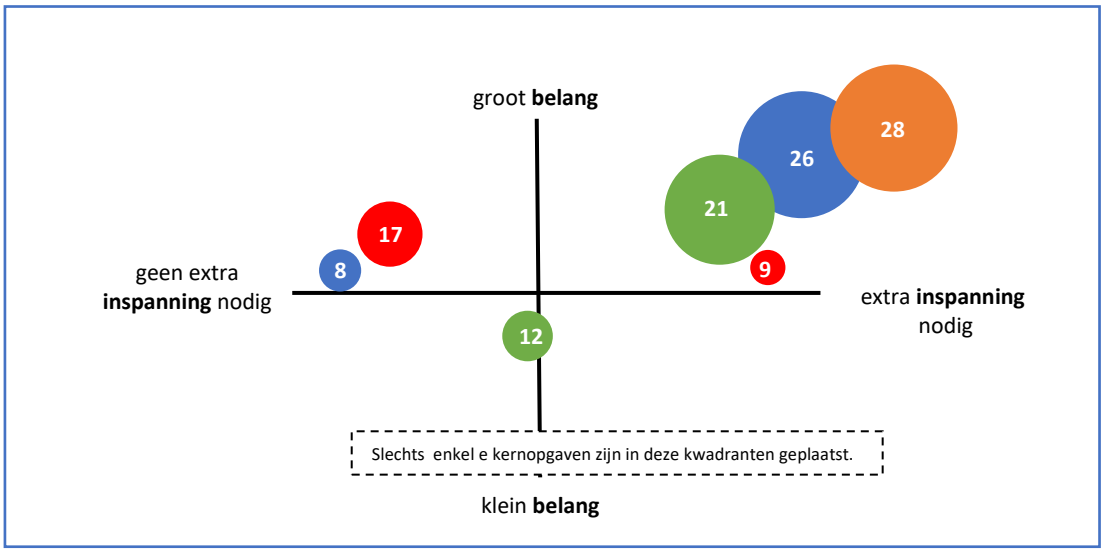

Kernopgaven	
Toenemende vraag naar hoger opgeleiden	
Arbeidsmarkt vereist groter anticiperend vermogen	
Arbeidsmarkt is uit balans	
Bevorder arbeidsmarktrelevantie bij opleidingskeuze	

Op 9 mei 2017 heeft de commissie MME de Beeldvorming afgesloten met de volgende conclusies (zie bijlage 1):

- Er is sprake van een mismatch op de Utrechtse arbeidsmarkt.
- Er is onvoldoende betrokkenheid vanuit het bedrijfsleven.
- Er bestaat nog steeds een tekort aan voldoend stageplekken voor MBO'ers waardoor het gevaar dreigt dat zij hun opleiding niet af kunnen maken.
- Leerlingen op het VMBO laten zich bij de keuze van hun vervolgstudie onvoldoende leiden door arbeidsmarktperspectieven.

Op 9 oktober 2017 heeft de commissie MME de Oordeelsvorming afgesloten met de volgende aandachtspunten (zie bijlage 2):

- Inventariseren en waar mogelijk opschalen goede voorbeelden
- Naast aandacht voor techniek, ook aandacht aan zorg besteden
- Meer samenbrengen van onderwijsinstellingen (MBO) en bedrijfsleven
- Beter inzicht in het arbeidsmarktperspectief
- Meer aandacht voor loopbaan oriëntatie.

3. DE ROL VAN DE PROVINCIE

Kerntaak van de provincie is het stimuleren van de regionale economie. Hiervoor is een goed vestigingsklimaat van belang dat aantrekkelijk is voor mensen en bedrijven om zich in de regio te vestigen. Dit vraagt om een klimaat waarin innovatie een goede voedingsbodem heeft, waar voldoende en goed gekwalificeerde mensen beschikbaar zijn en er een goed ontwikkelde kennis- en onderwijs infrastructuur is. Ondernemerschap en innovatie bevorderen en talent ontwikkelen en benutten gaan hierbij hand in hand. Een sterke economie vereist een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Onderzoeken van E,til naar de arbeidsmarkt en van Rienstra naar het economisch beeld Utrecht+ geven de urgentie hiervan goed weer en legitimeren ook inzet van de provincie.

Nauwe samenwerking tussen bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden (provincie en gemeenten) vormen de basis voor regionaal succes. Geen enkele partij kan het alleen. Gemeenten hebben (in de arbeidsmarktregio's) een verantwoordelijkheid voor de arbeidsmarkt, werkgevers vormen de vraagkant en onderwijsinstellingen hebben mede tot doel hun studenten zowel in het initieel als in het post-initieel onderwijs zo goed mogelijk uit te rusten met vaardigheden waar de maatschappij om vraagt (de aanbodkant).

Het belang voor de provincie van een goede aansluiting tussen economie, onderwijs en arbeidsmarkt is groot en tweeledig. Enerzijds is er is een groot tekort aan hoogopgeleiden in de regio wat de economische groei kan belemmeren; anderzijds vinden de leerlingen die van het VMBO en MBO afkomen te weinig aansluiting op de arbeidsmarkt, wat de participatie van deze groepen leerlingen kan belemmeren en eveneens de groei kan belemmeren vanwege specifieke tekorten. Deze tekorten doen zich met name voor in de ICT, in de bouw en in de zorg.

Door de toenemende technologische ontwikkeling en daarmee gepaard gaande dynamiek op de arbeidsmarkt eindigt het leren niet bij het verlaten van school. Aanpassingsvermogen is nodig voor mensen om zich aan te kunnen passen aan veranderende omstandigheden. Mensen hebben geen baan meer voor het leven. Dit vraagt om aandacht voor een leven lang ontwikkelen van de beroepsbevolking (inclusief de leraren).

Met de Economic Board Utrecht (EBU) is een aantal maatschappelijke opgaven geïdentificeerd voor de regio die economische kansen bieden. Dit zijn gezond leven, groene economie en diensteninnovatie. Deze bepalen mede het economisch profiel van de regio, ook naar buiten toe. De Human Capital Agenda van de EBU (EBU/HCA) heeft expliciet tot doel om te zorgen dat het onderwijsaanbod en de vraag naar arbeid zo goed mogelijk op elkaar aansluiten. Waar de EBU zich richt op groen, gezond en slim, vallen niet alle opgaven in de regio onder de reikwijdte van de EBU. De problematiek op de arbeidsmarkt is breder, daarom ligt hier ook een rol voor de provincie, met daarbij speciale aandacht voor het (V)MBO.

Ook andere activiteiten van de provincie hebben effecten op onderwijs en arbeidsmarkt. Zo is in het coalitieakkoord bijvoorbeeld afgesproken om sterker in te zetten op de vrijetijdseconomie en zo het merk Utrecht te versterken. Weliswaar geen direct onderwijs en arbeidsmarktbeleid, maar het draagt wel bij aan de kansen voor inwoners met een (V)MBO-opleiding die oververtegenwoordigd zijn in deelsectoren als horeca en verblijfsrecreatie. Voor toerisme zijn inmiddels extra middelen beschikbaar gesteld.

Tegen deze achtergrond wil de provincie vanuit een faciliterende en verbindende rol samen met de gemeenten, het georganiseerd bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en de EBU bijdragen aan het verminderen van de mismatch op de arbeidsmarkt en daarmee het versterken van de regionale economie. Hier ligt een gezamenlijk belang. Wensen en vragen van kennisinstellingen, gemeenten en bedrijven zijn daarbij mede richtinggevend.

Er gebeurt al veel in de regio. Zo is bijvoorbeeld in de regio Amersfoort de gemeente met werkgevers en onderwijsinstellingen bezig met een agenda om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren. Ook hebben andere gemeenten in de regio Utrecht steeds meer aandacht voor het belang van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
Meer regie en focus blijven belangrijk om de agenda's op elkaar af te stemmen en de onderlinge samenhang tussen de subregio's en sectoren te versterken alsook de samenwerking tussen de verschillende betrokkenen. Hier kan de provincie een verbindende rol bij spelen. Het gaat er om het samenspel zo te organiseren dat de verschillende betrokkenen elkaar versterken en aanvullen en versnippering wordt tegen gegaan. Een gezamenlijke "onderwijs-arbeidsmarkt" agenda kan hierbij helpen.

Hoe dit vorm zou kunnen krijgen is verwoord in drie programmalijnen. Deze zijn gebaseerd op de vier geïdentificeerde kernopgaven, de conclusies van het BOB-traject en de moties die door PS zijn aangenomen over de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.

4. KERNOPGAVEN

Het onderzoeksrapport van E,til in opdracht van de provincie benoemt op basis van een grondige analyse van de situatie de volgende vier kernopgaven:

1. Inspelen op toenemende vraag naar hoger opgeleiden
2. Vergroten anticiperend vermogen arbeidsmarkt
3. Arbeidsmarkt Utrecht in balans brengen
4. Bevorderen arbeidsmarktrelevantie bij opleidingskeuze jongeren

1. Toenemende vraag naar hoger opgeleiden

In Utrecht is de vraag naar arbeid in hoog tempo aan het verschuiven in de richting van hooggeschoolde arbeid. Het is dan ook belangrijk dat iedereen gestimuleerd wordt een zo hoog mogelijk opleidingsniveau te behalen, dat bij hem/haar past. Een goede doorstroom tussen niveaus van vmbo, mbo en hbo is hierbij van belang.

Figuur 2 - Ontwikkeling werkzame personen naar opleidingsniveau, 2003-2015 (x1000)

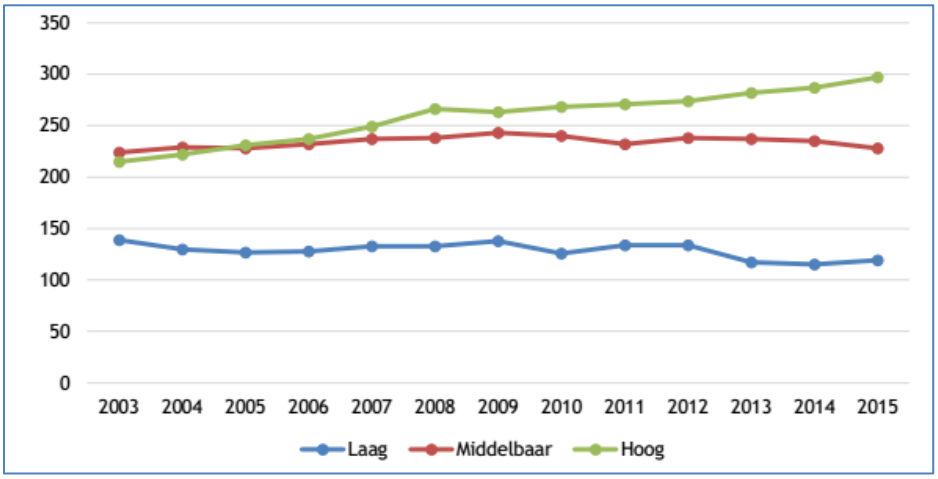

2. Arbeidsmarkt vereist groter anticiperend vermogen

De Utrechtse arbeidsmarkt is volop in beweging. Met het oog op alle dynamiek en onzekerheid wordt de centrale vraag voor werkgevers (werknemers) en onderwijs (studenten) hoe zij (vroegtijdig) kunnen inspelen op veranderingen en snel kunnen reageren wanneer zaken toch anders uitpakken. Het versterken van *flexibiliteit* en *anticiperend* vermogen zijn daarbij essentieel.

Figuur 3 - Toekomstig arbeidsmarktperspectief tot 2020 naar opleiding en arbeidsmarktregio

Opleiding	Nederland	Midden-Utrecht	Amersfoort	Food Valley	Gooi en Vechtstreek
Totaal Mbo 2/3		Redelijk	Redelijk	Matig	Redelijk
Mbo 2/3 Economie	Matig	Matig	Matig	Matig	Redelijk
Mbo 2/3 Groen	Redelijk	Redelijk	Goed	Goed	Slecht
Mbo 2/3 Techniek	Redelijk	Goed	Goed	Matig	Redelijk
Mbo 2/3 Zorg en welzijn	Slecht	Slecht	Slecht	Slecht	Matig
Totaal Mbo 4		Matig	Matig	Matig	Redelijk
Mbo 4 Economie	Matig	Matig	Matig	Matig	Redelijk
Mbo 4 Groen	Goed	Matig	Slecht	Matig	Slecht
Mbo 4 Techniek	Redelijk	Goed	Redelijk	Redelijk	Goed
Mbo 4 Zorg en welzijn	Slecht	Slecht	Slecht	Slecht	Matig
Totaal Hbo		Matig	Redelijk	Matig	Goed

Bron: ROA, UWV Regio in beeld.

3. Arbeidsmarkt Utrecht is uit balans

Er bestaat in Utrecht, net als landelijk, een disbalans tussen vraag en aanbod op verschillende gebieden. Er zijn namelijk grote verschillen in de huidige en verwachte perspectieven tussen opleidingsniveaus- en richtingen. Naast een kwantitatieve mismatch ontstaan ook steeds vaker problemen doordat werknemers/studenten niet over de juiste competenties beschikken. Dit vraagt om (intensieve) regionale afstemming van het *aanbod* en *inhoud* van opleidingen tussen onderwijs en werkgevers én onderwijsinstellingen onderling. Het beeld dat E,til schetst wordt bekrachtigd door de resultaten van het Economisch Beeld van provincie Utrecht+.

Figuur 4 - Krapte op arbeidsmarkt neemt toe na 2013 (Economisch Beeld provincie Utrecht+)

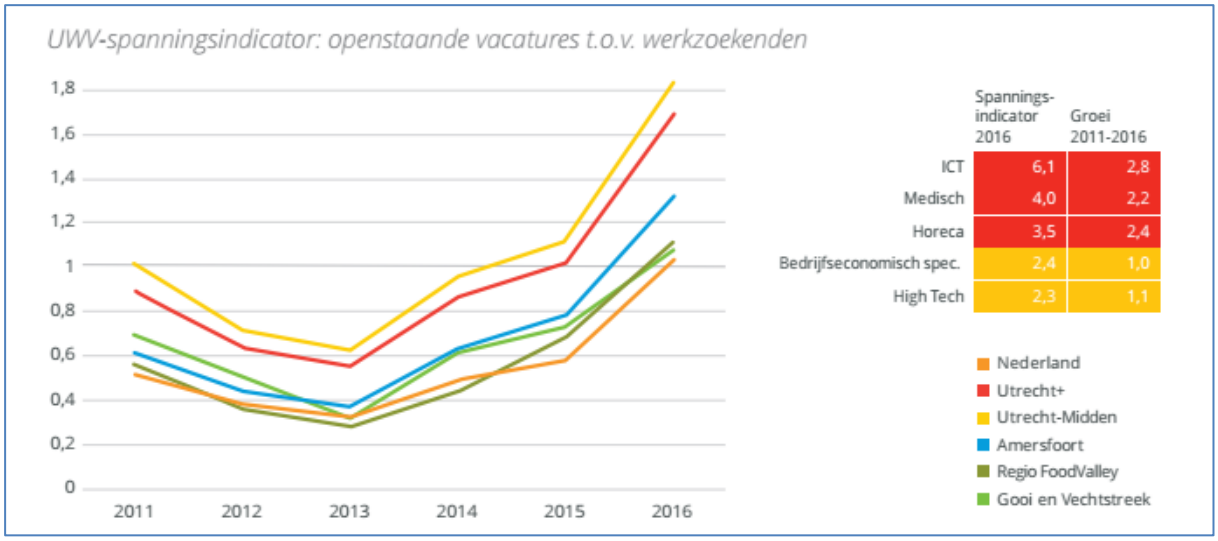

Figuur 5 – Spanningsindicator UWV, arbeidsmarktregio's Utrechtse gemeenten, 3e kwartaal 2016

	Ruime beroepen	Krappe beroepen
1	Maatschappelijk werkers	Verpleegkundigen (mbo)
2	Medewerkers drukkerij en kunstnijverheid	Databank- en netwerkspecialisten
3	Leerkrachten basisonderwijs	Gespecialiseerd verpleegkundigen
4	Hulpkrachten bouw en industrie	Software- en applicatieontwikkelaars
5	Fotografen en interieurontwerpers	Machinemonteurs
6	Onderwijskundigen en overige docenten	Keukenhulpen
7	Managers commerciële en persoonlijke dienstverlening	Vuilnisophalers en dagbladenbezorgers
8	Verleners van overige persoonlijke diensten	Financieel specialisten en economen
9	Uitvoerend kunstenaars	Juristen
10	Procesoperators	Vrachtwagenchauffeurs

Bron: UWV, bewerking Etil

4. Bevorder arbeidsmarktrelevantie bij opleidingskeuze jongeren

Het is belangrijk dat studiekiezers objectieve arbeidsmarktinformatie krijgen over het (regionaal) arbeidsmarktperspectief van opleidingen. Uit het onderzoek van E,til blijkt dat jongeren tijdens hun opleidingskeuze de arbeidsmarktrelevantie van de mbo-opleiding niet als de hoogste prioriteit zien. Verder blijkt dat binnen het MBO één op de vijf jongeren spijt heeft van de gevolgde opleiding. Betere voorlichting kan een hoog rendement opleveren, zowel voor de leerling als voor de toekomstige werkgever. Er ontstaat dan op termijn minder werkloosheid en kwetsbare groepen worden minder vaak verdrongen door hoog opgeleide schoolverlaters, die op hun eigen niveau niet aan het werk komen. Bovendien voorkomt het een hoop frustratie en spijt bij jongeren na afloop van een opleiding.

Figuur 5 - Percentage vroegtijdig schoolverlaters, provincie Utrecht en landelijk streefpercentage (norm)

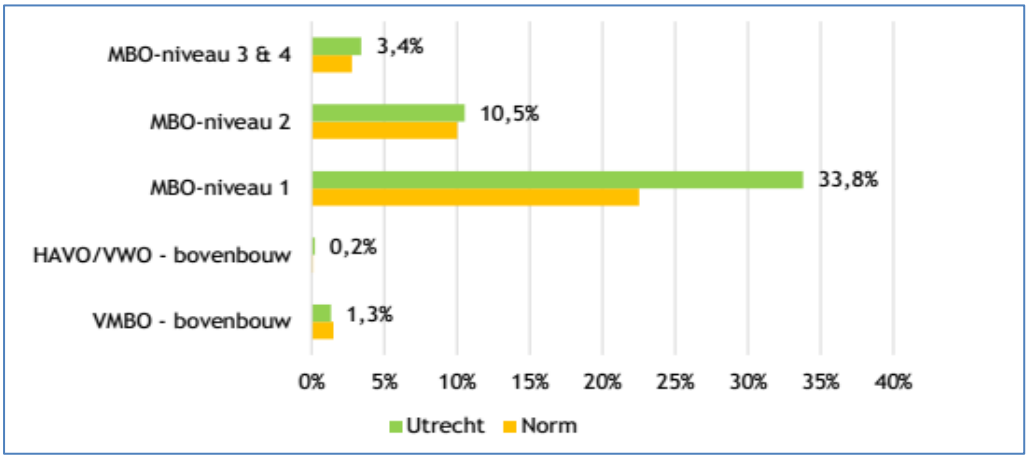

Figuur 6 - Spijt van gevolgde opleiding naar MBO-niveau en MB-sector, Nederland

MBO sector	niveau-1	niveau-2	niveau-3	niveau-4
MBO landbouw	17%	20%	21%	26%
MBO techniek	20%	17%	16%	20%
MBO economie	28%	28%	26%	23%
MBO zorg en welzijn	24%	22%	15%	16%
MBO gedrag en maatschappij			22%	23%

Bron: ROA (SIS)

5. PROGRAMMALIJNEN

Via onderstaande programmalijnen willen we concreet invulling geven aan onze rol:
1. Stimuleren integrale aanpak economie, onderwijs en arbeidsmarkt
2. Stimuleren samenwerking bedrijfsleven, onderwijs en overheid
3. Stimuleren talentontwikkeling

De activiteiten binnen deze programmalijnen spelen in op de vier kernopgaven in de regio Utrecht, de conclusies van het BOB-traject en de moties die PS aanvaard hebben.

PROGRAMMALIJN 1 STIMULEREN INTEGRALE AANPAK ECONOMIE, ONDERWIJS EN ARBEIDSMARKT

De opgave is om economie, onderwijs en arbeidsmarkt in onderlinge samenhang en op regionale schaal te bezien. Het besef groeit dat de economische ontwikkeling van de regio niet los kan staan van onderwijs en arbeidsmarktvraagstukken. Veelal zijn de werelden van economie, onderwijs en arbeidsmarkt nog enigszins gescheiden. Het kan helpen om gezamenlijk met andere betrokkenen een onderwijs-arbeidsmarkt agenda op te stellen die aansluit bij de specifieke kenmerken van de regio.

1A Zorgen voor feitelijke en up-to-date informatie voor beleidsontwikkeling

Doorontwikkelen arbeidsmarktdashboard
Een goede informatie voorziening is cruciaal over hoe staat de provincie er economisch voor, wat zijn de belangrijkste trends, hoe ziet de arbeidsmarkt er nu en in de toekomst uit? Om de stand van zaken op het terrein van economie en arbeidsmarkt in beeld te krijgen heeft de provincie de volgende initiatieven genomen: het Economisch Beeld Utrecht + laten maken en het Arbeidsmarkt dashboard opgesteld. Beide zijn belangrijk om meer inzicht te geven op de ontwikkelingen in de economie en arbeidsmarkt van de regio en daarmee op het arbeidsmarktperspectief.
Met het arbeidsmarktdashboard hebben we een belangrijk instrument in handen, dat kansen biedt om beter zicht te krijgen op wat nu precies het arbeidsmarktperspectief voor MBO'ers in onze provincie is. Waar zitten nu tekorten en waar is er sprake van een overschot? Dit instrument kan op termijn ook bijdragen aan een betere koppeling tussen MBO 'ers en bedrijfsleven. (BOB: fase Oordeelsvorming)
Het Arbeidsmarktdashboard is ontwikkeld door gemeenten Utrecht en Amersfoort, de provincie en de EBU. Inmiddels zijn het ROC Midden Nederland en de Hogeschool van Utrecht ook aangehaakt.

1B Versnippering tegengaan en agenda's op elkaar afstemmen

Ondersteunen bij oprichten Technologieraad
De kernopgaven én de economische en technologische ontwikkelingen maken het noodzakelijk om expliciet en daadkrachtig regie te nemen op de afstemming binnen de triple helix op provinciaal niveau. Deze regie dient output gericht te zijn en te resulteren in een robuuste agenda en een verminderde versplintering van initiatieven (door verbinden en opschalen). Doel daarbij is dat we werken aan een inclusieve maatschappij.
De Technologieraad Utrecht functioneert als samenwerkingsverband binnen de provincie, in nauwe samenwerking met de achterban van de leden, de EBU en de Technetten, waardoor ook het VMBO nauw is betrokken. Het bedrijfsleven is goed vertegenwoordigd in de Technologieraad. Lid zijn o.a. FME, Uneto-VNI, Koninklijke Metaalunie, Bouwend Nederland en VNO-NCW. De Technologieraad heeft een bestuurlijk rol, waarbij het primair gaat om het inventariseren en onderling verbinden van bestaande initiatieven tussen bedrijven en kennisinstellingen, het initiëren en stimuleren van in de doelstelling passende nieuwe

initiatieven. De Technologieraad verbindt via het netwerk van het Landelijk Techniekpact regio Utrecht aan de andere landsdelen en provinciale samenwerkingsverbanden.

Deelnemen aan en waar nodig faciliteren overleg
De provincie wil een rol spelen in het beter op elkaar laten aansluiten van agenda's van mede-overheden, EBU en andere stakeholders. Doel hiervan is versnippering tegengaan en elkaar versterken.

Bevorderen aandacht voor onderwijs en arbeidsmarkt binnen de provincie
Intern bevorderen van een integrale aanpak voor onderwijs en arbeidsmarkt door andere activiteiten van de provincie als de ruimtelijk economische strategie, omgevingsvisie, toerisme/vrijetijdseconomie, etc. te betrekken.

Programmalijn 2 Stimuleren samenwerking bedrijfsleven, onderwijs en overheid

Provinciale Staten hebben hun zorg geuit dat bedrijfsleven en MBO nog grote onbekenden van elkaar zijn. Om de urgente opgaven aan te pakken is onderlinge samenwerking cruciaal. De verschillende betrokken partijen zoals bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en overheden moeten met elkaar het gesprek aan gaan over wat er nodig is om zo goed mogelijk aan de arbeidsvraag te kunnen voldoen en daarmee de economie te stimuleren en zoveel mogelijk mensen een kans te geven deel te nemen. Hiertoe participeert de provincie in een aantal samenwerkingsverbanden en ondersteunt zij samenwerkingsverbanden.

2A Participeren in (bestaande) samenwerkingsverbanden

Techniekpact
De provincie ondersteunt het belang van de maakindustrie en is partner van het landelijke Techniekpact, gericht op het stimuleren van samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, instroom van techniek en goede doorstroom. Doel is het tekort aan technisch personeel terugdringen. Dit gebeurt langs de lijnen 'kiezen voor techniek, leren in de techniek en werken in de techniek'.
Het Techniekpact opereert landelijk met een stevige regionale basis. Naast alle activiteiten en ondersteuning in de regio, bevordert dit ook de kennisdeling met andere regio's in het land en de gezamenlijke lobby richting het Rijk.
Bij de uitvoering van het Techniekpact zal ook nauwe samenwerking gezocht worden met de op te richten Technologieraad Utrecht. Ook zal hierbij de samenwerking worden gezocht met PB T[1].

Zorgpact
Naast aandacht voor techniek en technologie is ook de zorg een sector die meer aandacht behoeft. Op dit terrein bestaat het Zorgpact, dat overal in het land de innovatieve samenwerkingen tussen zorg en welzijn, onderwijs en overheid een duwtje in de rug geeft. Alle betrokken organisaties slaan de handen ineen om te werken aan de zorg van de toekomst. De provincie Utrecht heeft een financiële bijdrage geleverd aan de oprichting van het Zorgpact in de regio Utrecht. Mede gezien ook de urgentie die in de zorg speelt (o.a. een zeer groot aantal vacatures) en de wens van PS om onze inzet te verankeren in het Zorgpact gaan we onze inhoudelijke betrokkenheid met het Zorgpact versterken. We zoeken contacten met het veld, om gezamenlijk onze meerwaarde als provincie te onderzoeken en waar nodig te verankeren.

[1] PBT is een tijdelijke stichting die in opdracht van onder andere de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Economische Zaken uitvoering geeft aan landelijke beleidsprioritering op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt met een nadruk op bèta/techniek.

Aandacht voor stages in regionaal verband

De provincie onderschrijft het belang van goede stagemogelijkheden voor leerlingen. Met verschillende partijen zoals het SBB (Samenwerkingsorganisatie Beroeps en Bedrijfsleven)[2] wordt opgetrokken om te zorgen voor meer stages in regio verband en wordt onderzocht wat de mogelijkheden en meerwaarde zijn van een regionaal stage actieplan.
De provincie kan hierbij een verbindende rol spelen door in gesprek te gaan met gemeenten over het belang van voldoende en goede stageplaatsen. Concrete initiatieven die bijdragen aan het vergroten van stageplaatsen (V)MBO-ers kunnen we ondersteunen.

2B Ondersteunen van initiatieven en samenwerkingsverbanden

Ondersteunen Tech-netten of andere samenwerkingsinitiatieven in de regio

Het doel van een Technet is het bevorderen van de regionale samenwerking tussen bedrijven, basisonderwijs en (v)mbo-scholen. In een TechNet werken scholen en bedrijven nauw samen, zodat leerlingen de mogelijkheid hebben om zich snel, eenvoudig en dichtbij op een loopbaan in techniek te kunnen oriënteren. Zo laat bijvoorbeeld TechNet Amstel & Venen de komende jaren duizenden leerlingen op een inspirerende manier de rijke wereld van techniek ontdekken. Door hen de kans te bieden zich te verwonderen over de betekenis van techniek in de wereld van alledag, te ontdekken hoe die technieken werken en welke aantrekkelijke technische banen er voor hen zijn. Daar waar een Technet daadwerkelijk voldoet aan het criterium van het op een doelmatige wijze bevorderen van de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven kan deze voor ondersteuning in aanmerking komen.

Stimuleringsfonds Leren/Werken

Ook de bouwsector ervaart een groot tekort aan technisch geschoold personeel, de instroom van leerlingen is afgenomen, terwijl de sector snel vergrijst. Daarom is het van belang dat er leerwerkplekken gecreëerd worden om nieuw technisch personeel op te leiden. Hier zet het stimuleringsfonds Leren/Werken zich voor in samen met opdrachtgevers in de bouw. Hier zit ook weer een link met eerder genoemde aandacht voor stages in regionaal verband.

Digital Compentence Hub in ontwikkeling

De economie in de regio Utrecht, is in hoge mate een diensteneconomie. In die diensteneconomie spelen ICT-dienstverleners een belangrijke rol: 25% van die dienstverlening betreft ICT-diensten. Het is daarom logisch dat juist in bedrijven in deze regio last hebben van het enorm aantal moeilijk vervulbare ICT-vacatures. Nieuwe functies ontstaan als gevolg van innovatie en verbindingen tussen techniek en diensten. Niet alleen groeit de vraag naar specialisten in techniek en ICT sterker dan het aanbod, maar ook in veel andere beroepen wordt vaardigheid met automatisering gevraagd.
Het doel van de Digital Competence Hub is om dit vraagstuk zo snel mogelijk aan te pakken door goede verbindingen te organiseren tussen bedrijfsleven (vraag) en onderwijsinstellingen (aanbod). Op dit moment zijn meerdere partijen betrokken bij dit initiatief en willen het ook ondersteunen: gemeenten Amersfoort en Utrecht, ROCMN, HU bedrijfsleven en het ministerie van Economische Zaken.

2C Inventariseren goede voorbeelden, lessen trekken en kennis delen

Er zijn al veel voorbeelden van samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijsinstellingen in de regio. Meer inzicht in de succes- en faalfactoren kan helpen om van deze samenwerking te leren. Door ervaringen uit te wisselen kan de kennis vergroot worden en hoeft niet iedereen het wiel weer opnieuw

[2] In het SBB zijn bedrijfsleven en onderwijsinstellingen verenigd via o.a. MBO-raad en MKB-Nederland. Het SBB heeft tot doel om studenten de beste praktijkopleiding te geven met uitzicht op een baan en bedrijven nu en in de toekomst te laten beschikken over de vakmensen die ze nodig hebben. Daarvoor heeft het SBB onder andere een wettelijke taak in het erkennen en begeleiden van leerbedrijven.

uit te vinden. De provincie kan bijvoorbeeld via de nog op te richten Technologieraad en / of de Digital Competence Hub bijdragen aan de kennisdeling op dit vlak. Ook zal hierbij gebruik gemaakt worden van de kennis van organisaties als PBT en SBB.

Programmalijn 3 Stimuleren talentontwikkeling

Het beste uit mensen halen is van belang voor de ontplooiing van talenten, voor het gevoel er toe te doen, maar ook voor de economie en de arbeidsmarkt omdat iedereen hard nodig is. Om zoveel mogelijk uit mensen te halen is een aantal zaken van belang: zorgen dat zij een zo hoog mogelijk, passend bij het eigen vermogen, opleidingsniveau kunnen behalen; zorgen dat ze hiermee ook perspectief op een baan krijgen; en zorgen dat dit niet alleen op school gebeurt, maar dat mensen zich ook in hun werkende leven blijven ontwikkelen zodat ze zich gemakkelijk kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden.

3A Doorlopende leerlijnen: zo veel mogelijk uit mensen halen

Eén van de kernopgaven voor de regio is de toenemende vraag naar hoogopgeleiden. In de wetenschap dat niet iedereen in staat is om hoogopgeleid te worden is het van belang zoveel mogelijk uit mensen te halen. Dit vraagt om goede doorstroommogelijkheden voor alle niveaus, al naar gelang de wensen en mogelijkheden van studenten. Van vmbo via mbo naar hbo of bijvoorbeeld van vmbo via de havo naar dan wel vwo dan wel hbo en misschien zelfs universiteit. Waar nodig kan de provincie helpen in de lobby richting de landelijke politiek om knellende regelgeving hiervoor weg te nemen.

3B Loopbaan oriëntatie: mensen stimuleren te kiezen voor een opleiding met arbeidsmarktperspectief

Met deze programmalijn spelen we nadrukkelijk in op de wens van PS (BOB – fase Oordeelsvorming) om aandacht te besteden aan activiteiten waarin VMBO'ers (en hun ouders) voorgelicht worden over perspectiefrijke vervolgstudies aan het MBO. Het doel hiervan is om het arbeidsmarktperspectief voor deze jongeren te vergroten door hen te verleiden te kiezen voor een opleiding waarvan de kans op werk groot is. Daarvoor is het belangrijk om jongeren al in vroegtijdig stadium (op de basisschool) kennis te laten maken met het werkveld.

Hierbij denken we aan het ondersteunen van initiatieven die leerlingen (en hun ouders) bereiken en hen in aanraking laten komen met mogelijk toekomstige beroepen. Hierbij spelen de Technetten een belangrijke rol, die gericht zijn op het in aanraking laten komen van jongeren met techniek en hen zo te interesseren voor een technische opleiding.

Andere voorbeelden van initiatieven die de provincie zou kunnen ondersteunen zijn:
Big Day (een netwerkevent om MBO studenten, docenten en bedrijven met elkaar kennis te laten maken); een Makers evenement (bedoeld voor docenten, leerlingen en studenten in alle onderwijssectoren om hen te inspireren meer te doen met 'maken' in het onderwijs); de werkspoorkathedraal (betrekt onderwijs bij evenementen).

Het economisch beeld en het arbeidsmarktdashboard kunnen ook behulpzaam zijn voor de loopbaan oriëntatie, omdat deze inzicht verschaffen in wat de kansrijke beroepen (zullen) zijn. Deze informatie kan scholen en bedrijven helpen bij hun voorlichting.

3C Aandacht voor leven lang ontwikkelen

In deze tijd van snel veranderende technologie is aanpassingsvermogen van mensen cruciaal. Met het afronden van een opleiding houdt het niet op, maar begint het pas. Gedurende het werkzame leven zullen mensen zich moeten blijven ontwikkelen, dat gaat niet altijd vanzelf en vraagt inspanning van zowel de betrokkenen zelf als de werkgevers, onderwijsinstellingen en overheid. Het gaat hierbij niet alleen om leren op school, maar leren op de werkvloer en informeel leren is evenzo belangrijk. De provincie onderschrijft het belang van een leven lang ontwikkelen en het creëren van een positieve leercultuur. Ook landelijk zijn er de nodige initiatieven om een leven lang ontwikkelen te stimuleren. De OESO heeft in samenwerking met de SER een nationale Skills Strategy gepresenteerd waar opvolging aan gegeven zal worden. Hierbij vormt het MKB een speciaal aandachtspunt. De provincie zal waar mogelijk deze nationale ontwikkelingen volgen en daarbij aansluiten om enerzijds te kunnen leren van de ervaringen van anderen en anderzijds de problematiek van de regio in Den Haag voor het voetlicht te brengen.

5. FINANCIËLE MIDDELEN

Bij de Kadernota 2017 hebben PS voor drie jaar (2017 t/m 2019) een bedrag van in totaal € 750.000 beschikbaar gesteld. Onderstaand overzicht geeft weer voor welke initiatieven al middelen zijn gereserveerd. De resterende middelen worden ingezet voor ondersteuning van nieuwe initiatieven die passen binnen de programmalijnen.

Inkomsten totaal

▪ Kadernota 2016	€ 200.000,=
▪ Kadernota 2017	€ 750.000,=
▪ Arbeidsmarktdashboard	€ 75.000,=[3]
▪ **TOTAAL IN**	**€ 1.025.000,=**

Uitgaven tot nu toe

▪ Arbeidsmarktdashboard	€ 175.000,=
▪ Feest van de Techniek	€ 15.000,=
▪ Stimuleringsfonds leren/werken	€ 10.000,=
▪ Jaarconferentie Techniekpact	€ 23.000,=
▪ **TOTAAL UIT**	**€ 223.000,=**

Projecten in behandeling

▪ 1 Technet		€ 30.000,=
▪ Technologieraad Utrecht		€ 200.000,= (voor drie jaar)
▪ Digital Competence Hub	(max)	€ 50.000,= (voor twee jaar)
▪ **TOTAAL**		**€ 280.000,=**

Nog te besteden (2018, 2019) **€ 522.000,=**

- Diverse projecten lopen over de jaargrenzen heen. Boekhoudkundig is hierin voorzien.
- Van alle projecten wordt verwacht dat ze na een aantal jaren zonder subsidie kunnen voortbestaan.
- Bedragen waarbij nu al duidelijk is wie de ontvanger is en wat exact het bedrag is, worden geregeld via een begrotingssubsidie.
- We overwegen voor (een deel van) de overige middelen een uitvoeringsverordening op te stellen.

[3] 25.000 gemeente Utrecht, 50.000 gemeente Amersfoort. Er vindt later nog een verrekening plaats met gemeenten voor bijdragen 2018.

BIJLAGE 1 Afronding beeldvormende fase BOB traject, MME 9 mei 2017, Jacqueline Vaessen

2017MME74
Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt (V)MBO.

Afronding beeldvormende fase BOB traject, ter bespreking in MME van 9 mei aanstaande.

Op 30 januari is er een bijeenkomst georganiseerd over de aansluiting onderwijs arbeidsmarkt in de provincie Utrecht naar aanleiding van een onderzoek door E-til. Het onderzoek door E-til is gebaseerd op onderzoeksvragen die in samenwerking met een werkgroep uit de staten geformuleerd zijn.

Uit het onderzoek van E-til komen een viertal kernopgaven naar voren:
*1. Toenemende vraag naar **hoger opgeleiden***
In Utrecht is de vraag naar arbeid in hoog tempo aan het verschuiven in de richting van hooggeschoolde arbeid.
- Stimuleren dat leerlingen een zo hoog mogelijk opleidingsniveau behalen
- Verbeteren doorstroming van VMBO, MBO naar HBO

*2. Arbeidsmarkt vereist groter **anticiperend vermogen***
De Utrechtse arbeidsmarkt is volop in beweging. Centrale vraag voor werkgevers en onderwijs is hoe zij vroegtijdig kunnen inspelen op veranderingen en snel kunnen reageren.
- Versterken flexibiliteit en anticiperend vermogen van werkgevers en onderwijs

*3. Arbeidsmarkt is **uit balans***
In Utrecht is een disbalans tussen vraag en aanbod op verschillende gebieden. Er is een kwantitatieve mismatch tussen branches en werknemers/studenten beschikken niet altijd over de juiste competenties.
- Intensiveren regionale afstemming van vraag en aanbod tussen onderwijs en werkgevers.

*4. Bevorder arbeidsmarktrelevantie bij **opleidingskeuze***
Studiekiezers hebben objectieve arbeidsmarktinformatie nodig over het (regionaal) arbeidsmarkt-perspectief van opleidingen.

Gedeputeerde van de Berg sprak tijdens de bijeenkomst uit dat de provincie graag wil acteren in dit dossier, maar wel met de juiste legitimatie. Wensen en vragen van kennisinstellingen, gemeenten en bedrijven zijn daarbij mede richtinggevend.

Tijdens een woordvoordersoverleg op 3 april is bovenstaande gesproken en is een voorzet gedaan om de beeldvormende fase af te ronden.

Als woordvoerders zijn we van mening dat we het ons niet kunnen permitteren om geen rol te pakken. Niets doen is dus geen optie. Maar hoe kun je als provincie het verschil maken? En waar liggen de mogelijkheden om als Provincie daadwerkelijk invloed te hebben?

De conclusies die wij uit het onderzoek en het minisymposium trekken zijn als volgt:
- Er is sprake van een mismatch op de Utrechtse arbeidsmarkt. De leerlingen die van het MBO afkomen, vinden onvoldoende aansluiting bij de arbeidsmarkt. Dit heeft enerzijds te maken met het feit dat ze de “verkeerde” studie gekozen hebben. 33% van de studenten op het MBO kiest voor een economie opleiding, terwijl de werkgelegenheid in deze sector door vergaande automatisering geen ruimte meer biedt voor MBO’ers.

- Er is onvoldoende betrokkenheid vanuit het bedrijfsleven. Tijdens het minisymposium was deze groep ondervertegenwoordigd. Daarnaast zien we dat het MBO een slecht imago heeft bij het bedrijfsleven. Bedrijven hebben onvoldoende oog voor wat MBO'ers kunnen bieden.
- Er bestaat nog steeds een tekort aan voldoend stageplekken voor MBO'ers waardoor het gevaar dreigt dat zij hun opleiding niet af kunnen maken.
- Leerlingen op het VMBO laten zich bij de keuze van hun vervolgstudie onvoldoende leiden door arbeidsmarktperspectieven. Vaak weten ze ook niet wat ze moeten kiezen en kiezen ze voor de gemakkelijkste weg. Bedrijfsleven en opleidingen zullen samen op moeten trekken om dit arbeidsmarktperspectief helder te maken.

Met bovenstaande conclusies willen wij de beeldvormende fase afsluiten. Voor de oordeelsvormende fase stellen we de volgende acties voor:

- In kaart brengen wat andere provincies doen op dit dossier. Zo is er in Overijssel een MBO platform en in Groningen een Beta punt Noord. Via de griffie zal aanvullende informatie over deze initiatieven verzameld worden.
- In kaart brengen welke succesvolle initiatieven er in de gemeentes in de Provincie zijn. Via de lokale fracties zal in kaart gebracht worden welke activiteiten er in de diverse gemeentes in de provincie ontplooid worden.
- Om de betrokkenheid van het bedrijfsleven te vergroten dient er vanuit de Human Capital Agenda van de EBU meer aandacht te zijn voor de doelgroep MBO.

Voor het zomerreces willen we de oordeelsvormende fase afsluiten en zo snel mogelijk overgaan tot de besluitvormende fase.

Op dit moment is er vanuit de provincie 0,1 fte beschikbaar voor dit onderwerp. Dit biedt onvoldoende ondersteuning om dit belangrijke onderwerp dat onderdeel is van het coalitieakkoord handen en voeten te geven. Wij vragen de Gedeputeerde om aanvullende capaciteit hiervoor vrij te maken, zodat er minimaal 0,5 fte beschikbaar is.

Jacqueline Vaessen

BIJLAGE Afronding oordeelsvormende fase BOB traject, MME 9 oktober 2017, Jacqueline Vaessen

Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt (V)MBO.

Op 30 januari is er een bijeenkomst georganiseerd over de aansluiting onderwijs arbeidsmarkt in de provincie Utrecht naar aanleiding van een onderzoek door E-til. Het onderzoek door E-til is gebaseerd op onderzoeksvragen die in samenwerking met een werkgroep uit de staten geformuleerd zijn. Uit het onderzoek van E-til zijn een viertal kernopgaven naar voren gekomen:

*1. Toenemende vraag naar **hoger opgeleiden***
In Utrecht is de vraag naar arbeid in hoog tempo aan het verschuiven in de richting van hooggeschoolde arbeid.

- Stimuleren dat leerlingen een zo hoog mogelijk opleidingsniveau behalen
- Verbeteren doorstroming van VMBO, MBO naar HBO

*2. Arbeidsmarkt vereist groter **anticiperend vermogen***
De Utrechtse arbeidsmarkt is volop in beweging. Centrale vraag voor werkgevers en onderwijs is hoe zij vroegtijdig kunnen inspelen op veranderingen en snel kunnen reageren.

- Versterken flexibiliteit en anticiperend vermogen van werkgevers en onderwijs

*3. Arbeidsmarkt is **uit balans***
In Utrecht is een disbalans tussen vraag en aanbod op verschillende gebieden. Er is een kwantitatieve mismatch tussen branches en werknemers/studenten beschikken niet altijd over de juiste competenties.

- Intensiveren regionale afstemming van vraag en aanbod tussen onderwijs en werkgevers.

*4. Bevorder arbeidsmarktrelevantie bij **opleidingskeuze***
Studiekiezers hebben objectieve arbeidsmarktinformatie nodig over het (regionaal) arbeidsmarktperspectief van opleidingen.

Als woordvoerders zijn we van mening dat we het ons niet kunnen permitteren om geen rol te pakken. Niets doen is dus geen optie. Maar hoe kun je als provincie het verschil maken? En waar liggen de mogelijkheden om als Provincie daadwerkelijk invloed te hebben?

De conclusies die wij uit het onderzoek en het minisymposium trekken zijn als volgt:

- Er is sprake van een mismatch op de Utrechtse arbeidsmarkt. De leerlingen die van het MBO afkomen, vinden onvoldoende aansluiting bij de arbeidsmarkt. Dit heeft enerzijds te maken met het feit dat ze de “verkeerde” studie gekozen hebben. 33% van de studenten op het MBO kiest voor een economie opleiding, terwijl de werkgelegenheid in deze sector door vergaande automatisering geen ruimte meer biedt voor MBO’ers.
- Er is onvoldoende betrokkenheid vanuit het bedrijfsleven. Tijdens het minisymposium was deze groep ondervertegenwoordigd. Daarnaast zien we dat het MBO een slecht imago heeft bij het bedrijfsleven. Bedrijven hebben onvoldoende oog voor wat MBO’ers kunnen bieden.
- Er bestaat nog steeds een tekort aan voldoend stageplekken voor MBO’ers waardoor het gevaar dreigt dat zij hun opleiding niet af kunnen maken.
- Leerlingen op het VMBO laten zich bij de keuze van hun vervolgstudie onvoldoende leiden door arbeidsmarktperspectieven. Vaak weten ze ook niet wat ze moeten kiezen en kiezen ze voor de

gemakkelijkste weg. Bedrijfsleven en opleidingen zullen samen op moeten trekken om dit arbeidsmarktperspectief helder te maken.

- Op dit moment is er vanuit de provincie 0,1 fte beschikbaar voor dit onderwerp. Dit biedt onvoldoende ondersteuning om dit belangrijke onderwerp dat onderdeel is van het coalitieakkoord handen en voeten te geven. Wij vragen de Gedeputeerde om aanvullende capaciteit hiervoor vrij te maken, zodat er minimaal 0,5 fte beschikbaar is.

Met bovenstaande conclusies willen wij de beeldvormende fase afsluiten. De beeldvormende fase is afgesloten met de toekenning van 0,5 fte voor het onderwijs/arbeidsmarkt dossier.

In het kader van de oordeelsvormende fase zijn de volgende acties uitgevoerd:

- In kaart brengen wat andere provincies doen op dit dossier.
- In kaart brengen welke succesvolle initiatieven er in de gemeentes in de Provincie zijn.
- Om de betrokkenheid van het bedrijfsleven te vergroten dient er vanuit de Human Capital Agenda van de EBU meer aandacht te zijn voor de doelgroep MBO.

Op basis van de oordeelsvormende fase zijn wij tot de volgende aandachtspunten gekomen:

- Er zijn veel succesvolle voorbeelden in de Provincie en daarbuiten, probeer die op te schalen c.q. in te zetten in de Provincie Utrecht (o.a. Technet, Technologieraad, Big Day)
- Er is al veel aandacht voor techniek, maar in onze optiek nog te weinig voor de zorg. Probeer ook de aandacht te verankeren voor de zorg, bv. in combinatie met de Technologieraad of in analogie daarvan een aparte Zorgraad
- Het blijft een aandachtspunt dat bedrijfsleven en MBO nog grote onbekenden van elkaar zijn. Onbekend maakt onbemind. Wij zouden graag zien dat vanuit de HCA van de EBU ook meer aandacht komt voor het MBO en dan vooral gericht op kennismaking tussen MBO en bedrijfsleven.
- Er is nog steeds geen goed zicht op wat nu precies het arbeidsmarktperspectief voor MBO'ers in onze provincie is. Waar zitten nu tekorten en waar is er sprake van een overschot? Daarnaast zijn er wat ons betreft ook geen goede instrumenten waarmee MBO 'ers en bedrijfsleven aan elkaar gekoppeld worden.
- We vragen ook aandacht voor activiteiten waarin VMBO'ers (en hun ouders) voorgelicht worden over perspectiefrijke vervolgstudies aan het MBO. Het heeft weinig om een opleiding economie te gaan volgen als je weet dat die opleidt voor werkloosheid.

Hiermee willen wij de oordeelsvormende fase afronden en het College vragen met een statenvoorstel te komen waarin de bovenstaande aandachtspunten aangepakt gaan worden.

Namens de woordvoerders onderwijs en arbeidsmarkt
Jacqueline Vaessen